

Zoals?

Existentiële problematiek. Hoeveel stukgelopen zorgrelaties zijn wel niet stukgelopen omdat er een existentiële crisis in het spel is? Mensen lopen weg en geven de vuilnisbak een trap. Die heeft niks gedaan, maar iemand is kwaad. Het is een woede-uiting, een uiting van onmacht. Eigenlijk is het een onvermogen om ja, in het reine te komen met hoe je leven er nu uitziet. En iemand moet daar de schuld van hebben, dat is wel een cultuur in ons land.

Geestelijke verzorging: geen slecht idee!

Onnodige klachtendossiers terwijl er veel vaker existentiële oorzaken spelen.

Onnodig wil ik niet zeggen. Natuurlijk zal ik niet ontkennen dat dokters fouten maken. Maar van klagen worden mensen niet altijd gelukkiger; je kunt er zelfs helemaal in vastlopen. Mensen zijn zich in zo'n geval niet bewust van hun geestelijke nood en hun geestelijke bagage. Ja, geestelijke verzorging dus, geen slecht idee!

Op welke manier probeer je deze inzichten binnen je werk als dokter te integreren?

Dat doe ik op verschillende manieren. Het is misschien een beetje ouderwets, maar als wij in de zorg iets aanbieden vraag ik wel eens: is dat nu een barmhartige behandeling? Dat mag ook wel eens een keer gevraagd worden. Sommige behandelingen zijn wel erg pijnlijk en met hele lage kansen. En als mensen dan zeggen dat als het één keer goed kan gaan, je die kans moet pakken, dan zeg ik: 'Dat weet ik niet. Moet je altijd 999 mensen laten lijden voor iets kansloos omdat je één persoon verder kan brengen? Is dat barmhartigheid? Je bent onbarmhartig geweest tegen die 999.'

Verskil je hierin van andere dokters?

Ja, want sommige dokters hebben dan het gevoel dat je de hoop opgeeft. Maar het enige wat je zegt is: we gaan geen gekke dingen

doen. Een patiënt die ik goed ken, een vriendelijke en vrolijke vrouw, vertelde laatst in een ziekenhuis elders waar ze even opgenomen moest worden, dat ze niet gereanimeerd wilden worden. Toen begonnen ze op haar in te praten, dat moest ze wél willen. Ik denk dan, waarom is dat nou zo gek? Wij vinden het onaanvaardbaar in onze samenleving, moeten telkens voor de kleinste kans gaan, maar wie zegt dat dat moet? We maken elkaar gek daarmee.

Wat zou je ons als nieuwe generatie geestelijk verzorgers willen meegeven?

Dan zijn er twee dingen. Ten eerste denk ik dat je bezig moet blijven met nascholing. In Groningen staat een goede master, je wordt op een goed niveau afgeleverd. Maar het is een standaard, een begin. Je moet bedenken of je met continue educatie, met postacademisch onderwijs, verder kunt komen. En ten tweede moeten jullie verder gaan met onderzoek, jullie eigen *added value* neerzetten. Daarnaast moeten jullie op de vloer niet bang zijn om de leiding te pakken, in multidisciplinaire teams te werken. Treed in contact met artsen, treed in contact met het management. Jullie moeten jezelf goed verkopen. Een toegevoegde waarde zijn jullie zeker. Dat heb ik in mijn professionele loopbaan vele malen meegemaakt en gezien.

Mensen komen bij de grens van hun bestaan terecht en ze komen op onbekend terrein en dat vraagt om heling. Een wat bijbels woord maar ik denk dat het een prima woord is om aan te duiden wat je bedoelt. Mensen komen soms kapot uit het ziekenhuis en ze moeten geheeld worden. Hoe vaak zeggen we niet 'ik ben er kapot van'? Dat is denk ik een simpele, goede semantische opening. En jullie hebben eigenlijk het ideale beroepsprofiel voor in het UMCG. Als algemeen ziekenhuis wil je natuurlijk best ruimte maken voor de verschillende levensbeschouwelijke stromingen. Maar juist de formatie vanuit een algemene hulpverlening voor mensen in een existentiële crisis is wat mij betreft dan een hele mooie insteek.

EvergreenZ Fototentoonstelling

Een kunstproject met ouderen en iPads, zo valt het EvergreenZ-project te omschrijven. José Krijnen is beeldend kunstenaar en humanistisch geestelijk verzorger in woonzorgcentrum Buytenhaghe te Zoetermeer. Samen met de lokale kunstorganisatie Terra Art Projects zette zij het project 'EvergreenZ' op: een fotoproject waarbij twintig ouderen uit het woonzorgcentrum een iPad kregen om een week lang foto's te maken van hun eigen leefomgeving. Het resultaat, een foto-expositie die door henzelf werd gecreëerd, geeft de kijker een visuele inkijk in hun leven.

José Krijnen vertelt hoe het project is verlopen: 'Het fotograferen bleek voor sommige ouderen nog best lastig. De iPad leek in het begin als een magisch voorwerp, waarmee het een eitje zou zijn om foto's te maken. In de loop van de week bleek het toch knap lastig te zijn om de iPad te leren gebruiken. Ook is het een generatie die minder ik-gericht is dan de mijne. Een dagboek maken van je leven... is dat interessant dan? Toch is het ze gelukt en werden we tijdens het project in het huis overvallen door de "iPad-paparazzi". Dit leverde veel grappige situaties op en nieuwe gespreksstof. Over het algemeen hebben we een enorme pret gehad met ook ontroerende en confronterende momenten.

Bij het selecteren uit de 6.000 foto's werd me duidelijk dat niemand zichzelf als een zielige bejaarde heeft afgebeeld. Iedereen hecht aan zijn of haar waardigheid. Daarnaast viel de humor me op. Sommige mensen hebben situaties in scène gezet op een geestige wijze. Verder is iedereen trots op zijn of haar spullen: kostbaarheden die een leven lang meeverhuisd zijn. Er zijn ook foto's bij die, qua compositie, zonder meer als kunst betiteld kunnen worden. Elke foto in de expositie is daarnaast een foto waar je meerdere verhalen bij kunt bedenken: het project gaat hiermee verder dan het individuele verhaal. De zorg voor de oudere mens is een actueel dilemma. Wanneer je je realiseert dat woon-zorg-centra in deze vorm – vanwege de bezuinigingen – niet lang meer zullen bestaan, besef je pas dat EvergreenZ bovendien een heel bijzonder tijdsbeeld geeft.

Naast de interessante foto's zijn er een aantal mooie resultaten geboekt. De bewoners zijn zeer zeker geactiveerd door dit project. Men heeft elkaar op een andere manier beter leren kennen. Sommigen hebben door een goede klik een extra vrijwilliger gekregen, bijvoorbeeld om mee te wandelen. Een ander, die vroeger veel schilderde, heeft ontdekt dat ze zich ondanks haar beperking goed kan uitdrukken via het maken van foto's. Ik heb het gevoel dat een aantal fotografen er zelfbewuster uitgekomen is. Al met al hoop ik zelf dat dit project een eerste steen in de vijver is geweest en er meerdere mensen zijn die een dergelijk project uit gaan voeren.'